

Higgyünk a szeretet összetartó és megtartó erejében!

Naplótöredékek

Sok minden eszembe jutott a 2024. április 21-ei újvidéki református istentiszteletre készülődve... A magyar kultúra napján történt csípőműtém után először vehettem részt csonka gyülekezetünkben Urunk tanításainak meghallgatásán. Ekkor köszönthettük először püspökként Harangozó Lászlót, Szabadkának és szórványainak a lelkipásztorát vizitációjának során. Őt elkísérte Halász Dániel, a Maradéki Református Egyházközség lelkésze, megbízott lelkipásztorunk. Az évtizedek óta felhalmozódott gondjainkat egy kissé enyhítette ez az esemény, s hálatal szívvvel, reménykedve hallgattuk hitet erősítő, a megoldás irányát felvillantó szavait az Apáczai Diákotthon Fiúkollégiumának nagytermében. János evangéliumának (20,29) versére alapozott igehirdetése végén, válaszul a kimondott és néma kérdéseinkre, igyekezett nyomatékosítani: *„Isten előtt nem lehet kétszínűen viselkedni, cselekedni, mert mindent tud rólunk. [...] Urunk, bocsásd meg, ha olykor kételkedünk, ne engedd összeroppantani bennünket! Higgyünk a szeretet összetartani képes, megtartó erejében! Légy erőforrásunk a nehéz időkben! Vezess minket!”*

Templomaink jelek és őrtornyok is egyben – hangzott el az újvidéki templomaink megoldásra váró helyzete kapcsán többünk sokadik alkalommal elhangzott észrevétele. Templomaink, szentélyeink kereszténységünk/keresztyénségünk, hitünk, identitásunk, kultúránk jelképei is. Ezt is nyomatékosítani igyekezett a szülőfalumban, Bácsfeketehegyen, a kishegyesi Kiss Lajos Néprajzi Társaság szervezésében – a *„Sem magasság, sem mélység nem rettent”* zsoltáridézet jegyében – 2017 júliusának első hetében megtartott konferencia. És ennek keretében nyílt meg dr. Szőke Anna elnök ötlete nyomán a *Jelt kell*

hagyni magunk után – vajdasági evangélikus és református templomok elnevezésű, 55 szentély nagy méretű fotóját bemutató tárlat. A *Jelt kell hagyni magunk után* jelmondat, az elnök asszony szerint, azt jelenti: *„Voltunk, vagyunk, és szeretnénk is itt maradni.”*

Ebben a hitben tekintetem meg a kiállítást magam is, hosszan időzve egy-egy „mesélő” kép előtt... Mikor a végére értem, alig hittem el, hogy Újvidék két templomának a fotói nincsenek a kiállítottak között. Olyannyira, hogy még egyszer végignéztem. Elszomorítottak a tapasztaltak. Itt, a Délvidéken, a Vajdaságban csak székvárosunkban van két református templom. S azt kellett szomorúan tudomásul vennem, hogy azoknak nyoma sincs a tárlat fotói között... Észrevételemet elmondtam az elnök asszonynak. Sajnálatát kifejezve ígéretet tett a mulasztás pótlására.

Templomok – őrtornyok

A szórványok szórványában még inkább azok, illetve azok lennének.

Harangozó László református püspök úr Újvidék után Maradékon, a szerémségi/szerémi magyarok központjában, a felújított református templomban hirdetett ígét. Ezután megtekintette a parókia udvarában a Kárpát-medencei óvodafejlesztési program keretében megépült, 2022-ben felavatott Bárka magyar óvoda új épületét. Sajnos az intézmény még mindig az akkreditációra vár ahhoz, hogy az óvoda iskola-előkészítője is működhessen. Ezért a magyar gyermekeknek az iskolakezdés előtti évben szerb oviba kell járniuk. Reméljük, hogy az óvoda idén őszre megkapja az engedélyt. A műszakiak utolsó észrevételének is eleget tett. Eddig mindig akadt valami kifogás... A helybeliek bíznak abban, hogy az akkreditá-

ció ügyét is segíti majd a püspök úr látogatása, aki munkabédén beszélgetett el a gyülekezet tagjaival, a helybeli magyarokkal. Délután pedig Nyékincén, a református templomban, a parókián találkozott az épületben székelő Petőfi Sándor Magyar Művelődési Egyesületnek a maroknyi, jobbára szépkorú herköcai, fénybereki/platiči és helyi képviselőivel (főként katolikusokkal). Az idén 22 éves egyesületben a hogyan tovább kérdésre keresik a választ a világjárvány utáni években a Maradéki Református Egyházközséggel együtt.

A Petőfi újraalakulásának évében, 2002 novemberében az egyesület ötven esztendőre kapta el használatra a szakrális épületet az egyháztól, a kilenc hold visszaszármaztatott földdel együtt. Ennek szerény jövedelméből és önkéntes munkával évről évre folyamatosan újítták fel az eléggé lepusztult állagú épületegyüttest. A félelem és bizonytalanság terhelte évek múltán lett egy hely, ahol a nyékincei és környékbeli, főként idősödő magyarok megemlékezhettek a nemzeti ünnepeinkről, s megtarthatták évzáró rendezvényeiket, báljaikat. A nagyszülők, a szülők biztatására mindinkább növekedett a Petőfi tevékenysége iránti érdeklődés a gyermekek és a fiatalok körében is. A hétfégi magyarórák mellett megalakulhatott a gyermek- és ifjúsági néptáncscsoport. Fellépéseikkel szép eredményeket értek el a külföldi és hazai szemléken, a Kárpát-medencei Nyék falvak találkozóin. Jelentős szerepe volt ebben az akkori lelkes vezetőtagoknak, Hegedűs János nyugalmazott tanárnak, alapítóelnöknek és a néhai Gudelyevity Annuska titkárnak, majd elnöknek. Sok segítséget jelentett az anyaországi anyanyelvápolási-újratanulási program is, amelynek megvalósításához szinte máig hozzájárul(na) a Vajdasági Magyar Pedagógusok Egyesülete és a Maradéki Református Egyházközség.

Felidézem a Petőfi-dombormű avatásának napját, 2016. július 24-ét, a Halász Dániel tartotta vasárnapi istentiszteletet, majd a nagy költőnk (magyar és szerb feliratú) domborművét, Huszár Andrea Magdolna szobrászművész ajándékát, amelyet szikrázó napsütésben lepleztek le. És Halász lelkipásztor szavait, aki megemlékezve az ősökről, elgondolkodtatón ezt mondta: „A 2015-ös esztendő azért is emlékezetes, mert eltemettük az utolsó református testvérünket Nyékincén. A hit, a Szentírás tanítása azonban

A parókia homlokzata a felavatott Petőfi-domborművel

átsegít bennünket minden nehézségen. S amíg lesz rá igény, addig Isten igéje továbbra is elhangzik majd havonta egyszer magyarul a templom ódon falai között.

[...] Ez a református templom mindig is magyar templom volt. Jelkép is, biztatás is, hogy amíg a felújításra váró, romos, rozsdás templomtornyunk tetején van a csillag, addig mi is vagyunk, még ha kevesen is. A reményt sosem szabad elveszíteni. A keresztyén ember a hitre alapozza életét.”

Magam is jelzéseként éltem meg a torony rozoga ablakában turbékoló galambokat, köztük a fehéret. A béke üzenetének, isteni kegyelemnek véltem, még akkor is, ha a ház mostani éltetői nem éppen örülnek a vissza-visszatérő toronylakóknak... (Lásd bővebben: Aracs, 2016/1. – 90. o. – és 4. számában – 109. o.)

Sürgős felújításra vár a nyékincai református templom tornya

A püspöki vizitációt követő napokban Hege-dús János gondterhelten mondta a telefonvonal túloldalán: „*Fiatalabb vezetőség hiányában egyre bizonytalanabb a Petőfi jövője. Az anyanyelv-ápoló órákat még megtartja a maradéki óvónő a hétvégeken. Ezekre 7–10 különböző korosztályú gyermek jár. Harangozó püspök úr is tanácstalan. Mi legyen a templom és a parókia sorsa? Szélesebb körű összefogás nélkül aligha lehetne a templomot és legsürgősebben annak tornyát felújítani. Ahogy tudtuk, javígtattuk, de a nagyobb esők következtében beázik.*”

Megmaradhat-e jelképesen örtoronyként, mintegy mementóul, üzenetként a jövőnek a nyékincai református templom és parókia? A püspöki vizitációval felgyorsulhatnak-e a megmentési lehetőségeket kereső kísérletek? A megannyi kérdés eszembe juttatták a dél-erdélyi Marosszentimre elárvult, hívók nélkül maradt református templomának hitelesítő, példamutató történetét. Az összefogásnak, az egyháznak, a Teleki László Alapítvány és a magyar kormány támogatásának köszönhetően a régióban tíz

templomot felújítottak, majd újraszenteltek 2022. május 20-án: Algyógyon, Alvincen, Csombordon, Gyulafehérváron, Kéménden, Magyarigenen, Magyarlapádon, Marosszentimrén, Szászvárosban és Székelykocsárdon. Marosszentimre az írások szerint XIII. századból fennmaradt, már-már omladozó református temploma a felújítás után gyöngyszemként tündököelve őrzi az egykori gyülekezet múltját s egyben történelmünket. S talán a jövőben zarándokhellyé is válhat. Vagy ki tudja, Isten útjai kiszámíthatatlanok... Hiszen, mint ahogy el is hangzott a hálaadó istentiszteleteken: „*Istennel bármit, nélküle semmit.*” Novák Katalin akkori köztársasági elnök, aki részt vett valamennyi istentiszteleten, köszöntőiben hangsúlyozta: „*Mi, amikor templomokat építünk és újítunk szerte a Kárpát-medencében, azért tesszük, mert ezzel kezdődik a közösségeink megerősítése. [...] Azzal, hogy tíz templomot felszentelhetünk, azzal is azt üzenjük, hogy mi itt leszünk ezer év múlva is, testvérek között, magyarul szólítva meg egymást.*”

Azzal, hogy az elmúlt tíz évben több mint 3000 templomot (közülük 1600-at Magyaror-

„Utaid, Uram, mutasd meg!” – A 25. zsoltár és az orgona hangjai köszöntötték a vendégeket

szág határain kívül) újítottak fel, és 150-et építettek a Kárpát-medencében az egyházakkal közösen az anyaország támogatásával, a keresztény/keresztyén közösségek megerősítéséhez kíván hozzájárulni a magyar kormány. Gyakran hallhatjuk ezeket a jövőbe mutató adatokat az utóbbi időben, miközben Nyugat-Európában (s nem csak ott) számos templom sorsa válik bizonytalanná...

„A magyarok összekapaszkodásának az ideje jött el”

Az újvidéki vizitáción felvetett gondolatokra és a püspökszentelésen is elhangzottakra asszociáltam. Emlékeztetőül: a Szerbiai Református Keresztyén Egyház (SZRKE) zsinata tavaly május 31-én választotta meg Harangozó Lászlót püspöknek, és október 14-én Bácsfeketehegyen, a református templomban, hálaadó, ünnepi istentiszteleten történt az ünnepélyes felszentelése. Számomra azért is emlékezetes az a nap, mert az osztálytalálkozót megszakítva a templomajtó becsukása előtti utolsó percekben érkezünk meg Gabi fiammal Szabadkáról. Így csak a későbbi órákban, napokban hallottak alapján

alakulhatott ki bennem egy kissé elszomorítóan elgondolkodtató – személyes – mozaik az előkészületekről szülőfalumban, amely püspöki székhelynek is számít, attól függetlenül, hogy a megválasztott püspök nem helyben szolgál, és nem itt él a családjával. Az 1802-ben épült, a 200. évfordulóra a magyar kormány támogatásával több szakaszban, kívül-belül felújított, hatszáz ülőhelyes templom utolsó padjaiban még helyet tudtak szorítani nekünk, később érkezőknek a vendégfogadók. A kunhegyesiek mellé kerültem, és észrevettem, hogy egy idősebb néni behunyt szemmel imádkozott. Mint barátságosan elmondta, így pihen egy kicsit az istentisztelet előtt, a fárasztó út, a hosszadalmas határátlépés után.

A zsúfolásig megtelt szentélyben, az Úr asztalán a tisztelet fehér virágai tették még felemelőbbé a várakozás perceit. Az egyházi zászlók mellett jó lett volna látni a millenniumi zászlót is. Annál is inkább, mivel a nagy múltú templomunkban először köszönthettük anyaországunk államfőjét, s úgy tudjuk, hogy ezt a hitünket erősítő, nemzeti történelmünket szimbolizáló béke lobogóját 2000. január 1-jétől folyamatosan megkapták a magyar városok, települések mellett a határon túli egyházak is. Délvidéken/Vajdaságban is.

A történelminek számító, jelentős eseményen Orosz Attila, a Bácsfeketehegyi Református Egyházközség lelkipásztora köszöntötte az egyházi, a világi méltóságokat és a vendégeket a Kárpát-medencéből, Hollandiából, valamint országos egyházunk gyülekezeteiből. Kiemelten Novák Katalint, Magyarország akkori köztársasági elnökét, Nagy János államtitkárt, Orbán Viktor miniszterelnök képviselőjét, Maja Gojkovićot, Szerbia kormányfőhelyettesét, Aleksandar Vučić államfő személyes küldöttjét. A méltóságteljes ünnepi istentiszteletről Harangozó László püspöki székfoglalójából és Novák Katalin köszöntőjéből idézek.

A püspök úr Ézsaiás próféta könyvének (61,1-2) verseire alapozott igehirdetése vélhetően megerősíti országos egyházunknak az utóbbi évtizedekben megrendült egységét. A felvezetőjében elhangzottakat fogadalomként éltük át valamennyien, akik ott voltunk, vagy akik a képernyő előtt élőben nézték, illetve azok, akik újra és újra megnézhetik az interneten: „Uramnak, az Úrnak lelke nyugszik rajtam, mert felkent engem az Úr. Elküldött, hogy örömhírt vigyek az alázatosoknak, bekötözsem a megtört szívüket, szabadulást hirdessek a foglyoknak, és szabadon bocsátást a megkötözötteknek.” Igehirdetésének befejező része viszont bizonyosságtételként hatott: „És rád gondolok, én népem és nemzetem, aki itt élsz ebben a világban, ebben az Európában, ami talán azt mondja, nincs rád szükség, és nincs szükség erre a hitre és az egyházra. És rád gondolok, drága, megtört egyházam, mert kihasználtként, vagyis süllyedő hajóként éled meg az egészet. Isten nem hagyott el minket. Isten annyira szeretett bennünket, hogy megalkotott, megváltott, és terve van veled. Azt akarja, hogy az ő lelke nyugodjon rajtad. Az Ő képére akar formálni, de ez a formálódás néha fájdalmas. Átmegyünk mélységeken. Átmegyünk a halál árnyékának völgyén is, de Dávid azt mondja: »Nem félek, mert velem van az Úr.« S arra hívtunk el ebben az Európában, ebben az országban, ebben a környezetben, hogy Krisztus hordozói legyünk.”

Novák Katalin beszédében a többi között feltette ezt a kérdést is: „[...] Vajon a XXI. századnak az első fele is olyan véres lesz-e, mint amilyen a XX. század első fele volt? Szeretnénk választ kapni arra, hogy hol van az erőszaknak, a terrornak a határa. Szeretnénk választ kapni arra is, hogy kell-e túrnünk. Kell-e, vagy hogyan kell túrnünk azt, hogy ha életünk korábbi békéje, közösségeink megszokott

rendje, családjaink biztonsága veszélybe kerül? És, kérdezzük azt is, hogy hogyan feleljünk meg az Isten parancsainak. Édesanyaként, édesapaként, nagymamaként, nagypapaként, dédmamaként, dédpapaként, egy közösség tagjaként, és hogyan feleljünk meg vezetőként? Mi ilyenkor a helyes válasz? Én is keresem a választ ezekre a kérdésekre, és az én válaszom az összekapaszkodás. Most az összekapaszkodás ideje jött el. Már nem elég összefogni. Össze is kell kapaszkodnunk. Össze kell kapaszkodnunk, és erősen kell tartanunk egymást. Meg kell találnunk a másikban önmagunkat, és önmagunkból a másikunknak kell adni az erőt. Azok a közösségek lesznek képesek túlélni, sőt azok a közösségek lesznek képesek a túlélésen túl még élni is, még erősödni is, amelyek képesek az összekapaszkodásra. [...]

És amikor a közösség tagjai egymással összekapaszkodnak, és aztán összekapaszkodnak a vezetőjükkel, és a vezetőjük is összekapaszkodik a közösségével. Amikor olyan erősen kapaszkodunk össze egymással, hogy azt nem lehet szétszakítani. Amikor olyan erősen kapaszkodunk össze, hogy ezt az összekapaszkodást nem engedjük meglazítani. Ahogy az édesanya képes a gyermekével összekapaszkodni, úgy kapaszkodik össze az anyaország is a gyermekeivel, a határon túli magyarokkal, mert most a magyarok összekapaszkodásának az ideje jött el. És erről az összekapaszkodásról szól az is, amikor számontartjuk a magyarokat. Nemcsak Magyarország területén belül, hanem Magyarország területén kívül is. A legkisebb magyart is, mintegy köldökzsinórként összekötve a határainkon belül és a határainkon kívül élő magyarokat egymással. Anyagilag is elismerjük azokat a magyar gyermekeket, akik határainkon kívül születnek. Óvodákat építünk. Óvodát építünk Szabadkán és Maradékon. Óvodát építünk Nagyikindán, Nagybecskerekén, Székelykevéen, Zomborban és Ürményházán, és még újabb óvodákat építünk 50 településen, itt a környéken. És építjük a templomokat is, mind az anyaországban, mind határainkon kívül. Örüljünk neki! S hogyha a magyaroknak még olyan lehetősége is van, hogy olyan baráti kapcsolatot ápolhat a másik országgal, hogy az is hozzájárul a mi összekapaszkodásunkhoz, akkor annál jobb. Örüljünk annak, amikor ilyen vezetése van a szomszédos országoknak! Örüljünk a mostani időknek!

Főtiszteletű Püspök Úr!

Ki állja meg hát a helyét? Kérdezi Dietrich Bonhoeffer a világtörténelem egyik legsötétebb korszakában, és meg is adja rá a választ. Idézem: »Csak az, akinek nem a maga okossága, elvei, lelkiismerete, szabadsága, erényessége jelenti minden dolgok legvégső mértékét, hanem mindezeket kész feláldozni. Amikor hitben és egyedül Istenhez való hűségben engedelmes és felelős cselekvésre van hívva. A felelős ember, akinek élete semmi más nem akar lenni, mint felelet és válasz Isten kérdésére és hívására.«

Örülünk most annak, hogy a Szerbiai Református Keresztyén Egyház olyan püspökkel, olyan vezetővel gazdagodott, aki ilyen ember! Akire pontosan illik ez a leírás. Aki tudja, hogy honnan kapta erejét, hitét. Honnan kapta talentumait. S aki tudja, hogy akkor lesz erős, hogyha a rábízott közösség és ő képesek az összekapaszkodásra. Ehhez kívánok soha nem fogyatkozó hitet, erőt, kitartást és az Úristen gazdag áldását, mert az Ővé az ország, az Ővé a hatolom és az Ővé a dicsőség. Isten éltesse, Püspök Úr!” – mondta köszöntője végén Novák Katalin.

Ezt követően az istentisztelet résztvevői a Testvériség, az egykori Arany János utcán át hosszú menetben sétálva mentek a Nikola Đurković Általános Iskola sportcsarnokába, ahol kézműves-kiállítással, szeretetvendégséggel várták őket. Valamennyiünk legnagyobb sajnálatára, vélhetően biztonsági okokból, a helybeliek nem köszönthették a vendégeket utcahosszon át az iskoláig... Csipőgondjaim miatt csak egy kissé lemaradva, lassan követtük néhányan a menetet. A tűzoltók előző napi locsolásának nyomai még

jól látszottak az úton s itt-ott a kátyúkban. Ismerőseink, rokonaink az ablaküvegeken át, észrevéve bennünket, utánunk szóltak, majd kijöttek az utcára. Maguk is izgatottan várták a nagy eseményt, hiszen ilyen még nem volt a falunkban. Olyan véleményeket is lehetett hallani az előző napokban, hogy talán jobb lesz, ha otthon, a képernyők előtt követik a püspökszentelő istentiszteletet. Ezért maguk is az utóbbi lehetőséget választották...

Országos egyházunk Központi Otthonában, az egykori árvaházban lett volna még egy szeretetvendégség. A csigakészítő asszonyok, a gyülekezet nőtestvérei a maguk készítette házi finomságokkal: sós és édes süteményekkel, teával, kávéval, üdítővel várták volna a messzebről és a közelebről jötteket is. Nem tudni, mi okból, de végül a vendégeket nem a közeli Központi Otthonban, hanem a templom melletti imateremben fogadták. A Gyermekmisszió vezetői, a Halász házaspár: Renáta és Sámuel úgyszintén a Központi Otthon nagytermében kivetítón tették volna lehetővé a gyülekezet tagjainak és az érdeklődőknek – akik már nem értek volna be a templomba –, hogy agapéval, családias hangulatban kövessék az ünnepi istentiszteletet. Sajnos velük és családjukkal együtt tízen sem ültek a kivetítő elé... A megmaradt tömördek süteményt csomagokba rakták, és szeretettel adták át útravalóul mindenkinek, aki hazaindulás előtt betért a Központi Otthonba. Jutott belőle országos egyházunk valamennyi gyülekezetének. Mi is elhoztuk Újvidékre a szeretetcsomagot, és másnap, vasárnap, az istentisztelet után együtt fogyasztottuk el, megosztva a püspökszentelési élményeinket a többiekkel.

Novák Katalin a bácsfeketehegyi Gyermekmisszió vezetőivel, a Halász házaspárral: Renátával, Sámuellel és gyermekeikkel a sportcsarnokban

Fotók: Stanyó Tóth Gizella és a Halász család albumából